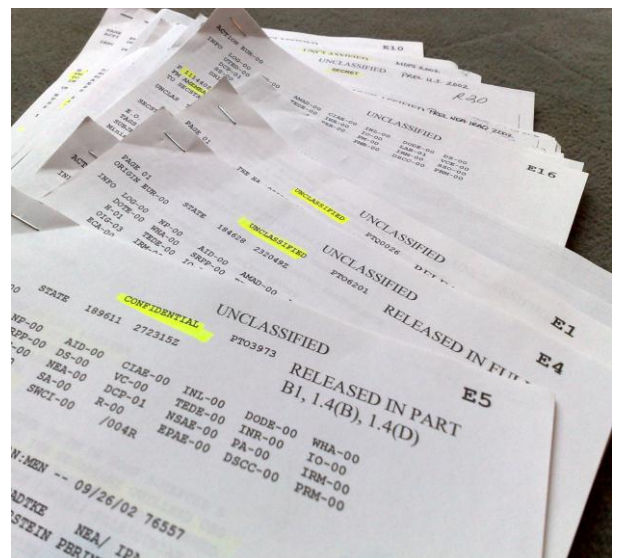

Biomassa en politiek

Arie Twigt

Samenvatting

De overheid streeft naar een duurzame energiehuishouding. Als doelstelling heeft de overheid dat in 2020 20% van de opgewekte energie duurzaam moet zijn. Een reden voor deze doelstelling is dat de energiehuishouding op den duur minder afhankelijk, en op een gegeven moment zelfs onafhankelijk, moet zijn van de fossiele brandstoffen. Fossiele brandstoffen worden schaarser en duurder en zijn op een gegeven moment niet meer geschikt om massaal in te zetten voor energieopwekking.

De plannen moeten uitgevoerd worden met behulp van het Nederlandse bedrijfsleven. Innovatieve technieken worden hierbij ondersteund en verdienen de voorkeur.

Door middel van de SDE+-regeling en leveranciersverplichting wordt het opwekken van duurzame energie gestimuleerd. Zo krijgt in de toekomst duurzame energie voorrang op het energienet. Al deze methoden voor stimulering worden gefinancierd uit de schatkist. De burger betaald dus uiteindelijk voor deze stimuleringsmaatregelen.

De overheid wil het meestoken van biomassa in energiecentrales gaan verplichten. In 2014/2015 moet 14% van de energie die centrales leveren duurzaam zijn. O.a. houtpellets gaan hierin een belangrijke rol spelen.

Producenten van duurzame energie ontvangen certificaten per Megawattuur energie. Leveranciers moten deze certificaten inkopen om aan hun verplichting te voldoen, anders krijgen zij een boete.

De overheid wil dat er uiteindelijk een liquide markt ontstaat voor deze emissiehandel. Uit de nieuwe markt moet de innovatie voor duurzame energie uiteindelijk ontstaan.

De meningen zijn verdeeld over de politieke inmenging bij de markt voor biomassa. Sommige partijen praten over eens pel die is ontstaan bij het verkrijgen van vergunningen en subsidies.

Volgens sommige partijen is de stimulering vanuit de overheid puur economisch en niet ecologisch gedreven. Een goede prijs wordt volgens sommigen door de overheid verkozen boven een goede kwaliteit biomassa of duurzame methode.

Inhoudsopgave

Samenvatting.....	2
Inleiding	4
De visie van het kabinet.....	5
De doelstelling	5
Vereenvoudiging voor het bedrijfsleven	5
Definitie.....	5
De reden.....	6
De hoofdgedachte over biomassa uit het energiebeleid van 2010	6
Energie uit speciale gewassen.....	6
Energie uit afval.....	7
Hoogwaardige toepassingen.....	7
Hoe de overheid de ontwikkelingen in biomassa stimuleert	8
Bestedingen van de overheid.....	8
MEP-regeling.....	8
SDE+-regeling	9
Het verplichten van het meestoken van biomassa	9
Hoe de stimulering door de politiek wordt ervaren	11
Speel het spel goed	11
Subsidies zijn onmisbaar	11
Twijfels over de duurzaamheid van energie uit biomassa	11
Ondersteuning overheid voor biomassa puur economisch gedreven	11
Bronvermelding	12

Inleiding

De fossiele brandstoffen raken langzamerhand op. Door het schaarser worden van deze brandstoffen zal in de loop der jaren de prijs van deze fossiele brandstoffen ook stijgen. Het is dus belangrijk dat de energiehuishouding in een land niet te veel afhankelijk is van deze langzamerhand oprakende en duurder wordende brandstoffen. Een alternatief om energie op te wekken is een oplossing.

Zo streeft ook de Nederlandse regering naar alternatieven op fossiele brandstoffen om energie op te wekken. De meest voorkomende alternatieven die in Nederland voorkomen zijn:

- Bio-energie
- Zonne-energie
- Windenergie
- Energie uit water
- Kernenergie¹

De overheid voert in Nederland ook een beleid op het gebied van biomassa als alternatieve energiebron. Hiervoor formuleert de overheid, mede op basis van het Europese beleid, doelstellingen. Om deze doelstellingen te behalen heeft de overheid een aantal maatregelen en hulpmiddelen vastgesteld die overheidsinstanties maar vooral het bedrijfsleven een impuls geven om energie op te wekken uit biomassa.

In dit rapport wordt uitgelegd wat de visie van de overheid is met betrekking tot biomassa als alternatieve energiebron. Daarbij wordt uitgelegd welke doelstellingen en praktische middelen de overheid heeft om deze doelstellingen te behalen.

Kortom, het hele politieke plaatje met betrekking tot biomassa wordt in dit rapport in kaart gebracht. Echter ligt de focus hier op hout als biomassastroom.

Afbeelding 1 Duurzame energie voor de wereld van morgen

¹ Bron: www.wikipedia.com

De visie van het kabinet

Vanuit de Europese unie zijn er doelstellingen geformuleerd op het gebied van energieopwekking uit duurzame energiebronnen. Daarin vallen ook de doelstellingen voor biomassa in Nederland. Om deze doelstellingen te behalen is er een bepaald beleid nodig. Dit beleid wordt gevoerd met een visie. Dit hoofdstuk beschrijft de doelstellingen, de visie en de acties die de overheid doet om deze doelstellingen te halen.

De doelstelling

De overheid streeft naar een duurzame energiehuishouding en vindt dat in 2020 20% van de energie die opgewekt wordt, duurzaam moet zijn. Voor het duurzame gedeelte van 20% moet 40% uit de agrosector komen. Een reden voor deze doelstelling is dat de energiehuishouding in Nederland minder afhankelijk moet zijn van de schaarse wordende fossiele brandstoffen.²

Uiteindelijk moet heel Nederland aan de duurzame energie en uiteindelijk dus ook aan biomassa. We kunnen er niet omheen.

Een plan voor in de toekomst is om duurzame energie voorrang te geven op het energienet. Dit streven wordt o.a. gefinancierd uit de portemonnee van de burger³.

Vereenvoudiging voor het bedrijfsleven

De staatssecretaris vindt dat de bedrijven zo eenvoudig mogelijk aan hun verplichtingen, met betrekking tot energieopwekking uit biomassa, moeten voldoen. Dit betekent dus duidelijke informatie en een vereenvoudiging van de regelgeving voor dit onderwerp.

De rompslomp die het voor de bedrijven meebrengt moet ook verminder worden. Zo moeten bedrijven bijvoorbeeld in plaats van per half jaar nu per jaar rapportage indienen met betrekking tot het gebruik van biobrandstoffen.

Een vereenvoudiging in het bedrijfsleven is dus belangrijk.⁴

Definitie

Het Ministerie van Infrastructuur en Milieu heeft gesteld dat schone biomassa per definitie bestaat uit:

- Plantaardig materiaal uit de bos- en landbouw
- Plantaardig afval uit de bos- en landbouw
- Plantaardig afval uit de Voeding- en Genotsmiddelen Industrie
- Plantaardig afval uit de kurkverwerkende bedrijven
- Plantaardig afval uit de houtverwerkende bedrijven
- Plantaardig afval uit de houtverwerkende bedrijven, met uitzondering van hout dat behandeld is met gehalogeneerde verbindingen behandeld hout van bouw- en sloopafval⁵

² www.dwu.nl

³ uit het gesprek met mw. van der Werft van het cda

⁴ Uit: Kamerstuk brief van de staatssecretaris van infrastructuur en milieu van 16 november 2011

⁵ Uit: Energie uit afval en biomassa van Jan-Henk Welink en Ewoud van der Koogh

De reden

Het is noodzakelijk dat er ontwikkeling plaatsvindt betreft alternatieve energiebronnen. Door de prijzen voor fossiele brandstoffen zullen in de toekomst stijgen. Als de energiehuishouding te afhankelijk is van deze fossiele brandstoffen zullen de voorraden sneller opraken en de prijzen sneller stijgen.

De overheid vindt dat Nederland niet te lang wachten met het inzetten van duurzame energie want het zit er gewoon aan te komen en het is en blijft de toekomst.

Vanwege de doelstelling van Europa en dat er geen fossiele brandstoffen meer in de toekomst zijn is het belangrijk dat alle vormen van duurzame energie worden ingezet. Het is dus geen of-of situatie maar een en-en situatie.⁶

De hoofdgedachte over biomassa uit het energiebeleid van 2010

1. Overgang naar een schonere energievoorziening. Een CO₂ arme economie bereiken in 2050.
2. Economisch perspectief energiesector. Niet groen óf groei, maar groen én groei. Samenwerken met ondernemers en onderzoekers aan nieuwe energietechnieken.
3. Zorgen voor een betrouwbare energievoorziening. Het kabinet streeft naar een evenwichtige mix van groene en grijze energie uit binnen- en buitenland.⁷

Het kabinet voert hierbij een tweesporig beleid:

Lange termijn

- De bevordering van de innovatie, zodat hernieuwbare energie op termijn kan concurreren met grijze energie.
- Het kabinet pleit voor het creëren van een echte interne markt voor hernieuwbare energie.

Korte termijn

Het aandeel hernieuwbare energie bedraagt in 2010 4% van het nationale energieverbruik. De Europese doelstelling voor hernieuwbare energie is voor Nederland 14% in 2020. Om dit doel te bereiken zijn er op korte termijn forse investeringen nodig.

Energie uit speciale gewassen

Bij de opwekking van energie uit biomassa dat komt uit gewassen die daar speciaal voor zijn geteeld is te zien dat er sprake is van een verdringing is van de overige teelt. In de exotische landen is zelfs te zien dat oerwouden gekapt worden met als doel energie te verwekken uit biomassa. Dit is de negatieve kant van energie uit biomassa. Het is de bedoeling dat per saldo de energie uit biomassa een positieve uitwerking heeft op het milieu.

⁶ uit het gesprek met Sjoera Dijkers van de PvdA

⁷ Uit het energierapport 2010 van het kabinet

Simpel gezegd: De oer- en regenwouden zorgen voor een heel groot deel van de zuurstof op de aarde. Deze wouden worden gekapt om energie uit op te wekken. Het doel van energie opwekken uit biomassa is o.a. de CO₂ uitstoot te reduceren. Als er massaal bossen worden gekapt om energie uit op te wekken is het per saldo een nutteloze zaak.

Energie uit afval

Dit zijn hele slechte projecten ten behoeve van de lucht en ten koste van de teelt. De verdringing van de voedselgewassen door biomassa is groot.

Bij energiewinning uit afval is er sprake van een win-win situatie. De vervuiler betaalt voor de verwerking van het afval. Uit dit afval wordt energie opgewekt. Op deze manier wordt de duurzame energieopwekking voor een gedeelte terugbetaald.

Afbeelding 2 Een Palmolieplantage, voorbeeld van een energiegewas

Hoogwaardige toepassingen

Raffinage van verschillende soorten biomassa, waaronder algen, delen van de bietenplant, gras en afval of afvalwater. Hiermee zijn hoogwaardige producten te maken zoals chemicaliën, kunststoffen, voedingssupplementen of meststoffen. Innovatieve projecten op het gebied van hoogwaardige toepassingen voor de energie opwekking uit biomassa verdienen bijzondere aandacht.⁸⁹

Afbeelding 3 Acai-pitten, een voorbeeld van hoogwaardige biomassa

⁸ uit: www.agentschapnl.nl/nieuws/dutch-biorefinery-cluster

⁹ Uit een reactie van een SGP fractielid

Hoe de overheid de ontwikkelingen in biomassa stimuleert

Om de doelstellingen van de overheid met betrekking tot energieopwekking uit biomassa te halen is er voor de energiesector een stimulans nodig. Het moet voor de Nederlandse energiesector namelijk geen ingewikkeld of verliesgevend verhaal zijn om tot bio-energie over te gaan. Een stimulans in de vorm van een subsidie blijkt het meest praktisch. Bedrijven zijn meestal door subsidies over de streep getrokken omdat daarmee de kosten van de investeringen in de speciale installaties voor een groot deel gedekt worden.

De overheid probeert de volgende type spelers in de Nederlandse energiemarkt en biomassa-industrie te stimuleren:

- *Installaties voor de inzet van biomassa in kolen- en gascentrales*
- *Meestoken van zuivere biomassa*
- *Bijstoken van mengstromen*
- *Zelfstandige biomassa installaties*
- *Verbrandings-, vergassings-, en pyrolyseinstallaties*
- *Vergistinginstallaties*
- *Afvalverbrandingsinstallaties¹⁰*

Volgens het kabinet kunnen de doelstellingen alleen worden behaald met genoeg steun vanuit de bedrijven uit de Nederlandse energiemarkt.

Bestedingen van de overheid

Subsidies zijn belangrijk voor de startfase van projecten voor bedrijven op het gebied van energieopwekking uit biomassa. Om samen met het bedrijfsleven in Nederland de doelstellingen van het kabinet te behalen zijn subsidies dus onmisbaar. Het kabinet gaat vanaf 2015 jaarlijks 1,4 miljard euro besteden aan deze stimulering.

De volgende subsidies komen hier aan de orde:

- De MEP-subsidies (Milieukaliteit van de Elektriciteitsproductie)
- De SDE+ (Stimulering Duurzame Energieproductie)

MEP-regeling

Een van de goedkoopste opties voor hernieuwbare energie in Nederland is het bij- en meestoken van biomassa in kolencentrales. De huidige bij- en meestook vindt aannemelijk plaats met MEP-subsidies. Deze subsidies konden tot augustus 2006 aangevraagd worden. Deze MEP-subsidie heeft een looptijd van 10 jaar en loopt komende jaren bij verschillende bedrijven af. Echter moet ook na het aflopen van de MEP-subsidies moet bij- en meestoken van biomassa in kolencentrales blijven bestaan. Daarvoor is een opvolger van de MEP-subsidie gemaakt, de SDE+ regeling.

¹⁰ www.ecn.nl

SDE+-regeling

De SDE+ is een exploitatiesubsidie. Dat wil zeggen: Producenten ontvangen subsidie voor de opgewekte duurzame energie en niet voor de aanschaf van de productie installatie.

De kostprijs van duurzame energie is hoger dan die van grijze energie. De productie van duurzame energie is ook niet altijd rendabel.

De SDE+ vergoed het verschil tussen de kostprijs van grijze energie en die van duurzame energie over een periode van 5, 12 of 15 jaar, afhankelijk van de technologie. De hoeveelheid subsidies is afhankelijk van de hoeveelheid geproduceerde duurzame energie.

Pijlers van de SDE+ :

1. Eén integraal budgetplafond
2. Een gefaseerde openstelling
3. Een maximum basisbedrag
4. Een vrije categorie

Biomassa Warmte-kracht koppeling

Voor de gecombineerde opwekking van elektriciteit en warmte geldt een minimumpercentage voor de elektriciteitsproductiecapaciteit. Het betreft een maximumpercentage waar installaties die gericht zijn op de gecombineerde opwekking zoals, een WKK, gemakkelijk aan kunnen voldoen. In categorieën met een WKK wordt één basisbedrag en correctiebedrag vastgesteld, dat geldt voor zowel de hernieuwbare elektriciteit als de hernieuwbare warmte.¹¹

Het verplichten van het meestoken van biomassa

De overheid wil dat er een liquide markt ontstaat voor de levering en productie van hernieuwbare energie in Nederland. Daarvoor moet er voldoende hernieuwbare energie in Nederland zijn. Het verstrekken van nieuwe subsidies aan kolencentrales in geen optie. Om deze liquide markt te creëren wil het kabinet het bij- en meestoken van biomassa in centrales gaan verplichten. Criteria voor deze verplichtingen zijn:

- Een verplichting moet effectiever en efficiënter zijn dan de SDE+ bekeken vanuit de totale maatschappelijke kosten.
- De positie van de Nederlandse consument mag niet achteruit gaan.

De overheid verplicht dat centrales in 2014/2015 10% -14% van de energie die zij leveren duurzaam is. Dit wordt de **leveringsverplichting** genoemd. De leveringsverlichting is dus eigenlijk ook, een gedwongen, manier om opwekkers van energie te verplichte voor duurzame energie.

Het wordt voor energieleveranciers dus op den duur wettelijk verplicht om een bepaald percentage hernieuwbare energie te leveren aan hun klanten. Om hieruit een liquide markt te creëren heeft de overheid een speciaal systeem bedacht: De emissiehandel door middel van certificaten.

¹¹ Uit: Maak kennis met de SDE+

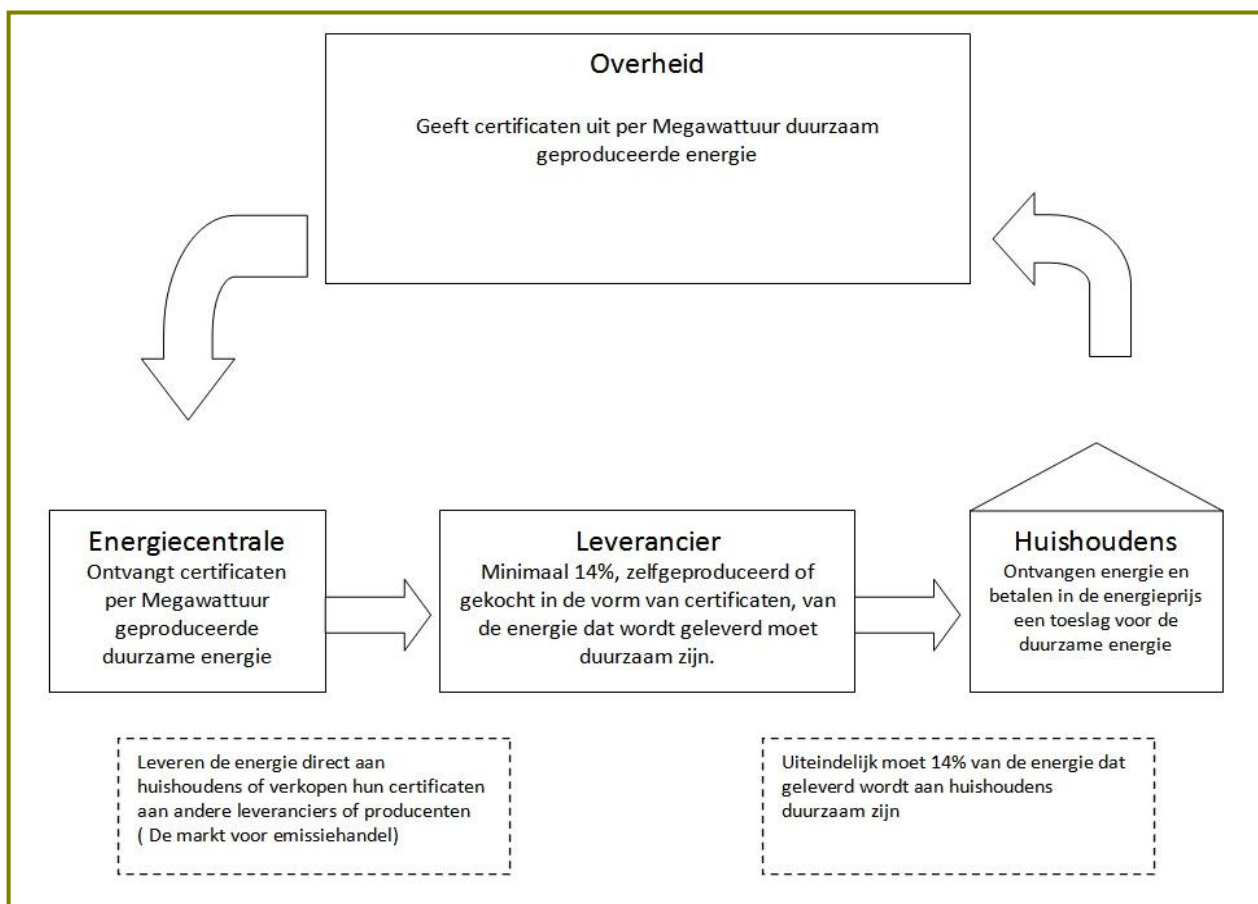
Certificaten

Producenten van hernieuwbare energie ontvangen een verhandelbaar certificaat per megawatt uur hernieuwbare energie. Leveranciers kopen deze certificaten in om aan hun verplichting te voldoen. De kosten van de certificaten worden in rekening gebracht aan de eindgebruiker (bedrijven en burgers). Dit deze kosten worden verrekend in de energieprijzen die de eindgebruikers betalen, zie het als een soort accijns. Indien leveranciers niet voldoen aan de opgelegde verplichting moeten zij een boete betalen.

Marktwerving

Door de verplichting gaan bedrijven zelf op zoek naar de goedkoopste vorm van hernieuwbare energie om te voldoen aan de verplichting. Hierdoor ontstaat er concurrentie tussen de verschillende technologieën. Producenten krijgen een prikkel om het proces goedkoper te maken waardoor er uiteindelijk geen subsidie meer nodig is.

Er moet gelet worden op de marktprijs die uiteindelijk ontstaat voor de certificaten. Ook moet er worden gelet opdat grote partijen in de markt niet te machtig worden en de kleinere partijen ondersneeuwen. Er moet uiteindelijk een positieve marktontwikkeling bestaan.¹²

Afbeelding 4 Overzichtelijke beschrijving emissiemarkt

¹² Uit het energierapport 2010 van het kabinet

Hoe de stimulering door de politiek wordt ervaren

In dit hoofdstuk wordt behandeld hoe de spelers op de Nederlandse markt voor energie uit biomassa de politieke inmenging ervaren. Over het algemeen zijn er positieve en negatieve reacties. Voor dit rapport hebben een aantal spelers uit de markt hun ervaringen en bevindingen verteld.

Speel het spel goed

Succes in de Nederlandse biomassa-industrie is alleen maar haalbaar als je de juiste vergunningen in huis hebt. Het is soms zelfs een 'spel' te noemen als je ziet dat de uitgave van deze vergunningen soms gaat door middel van lotingen. Je moet de mensen in huis hebben die het spel succesvol weten te spelen.

Subsidies zijn onmisbaar

In Nederland heb je subsidies gewoon nodig. Veel bedrijven koppelen de subsidie aan de afschrijvingen van de installaties. Zodra de subsidies worden ingetrokken, stoppen de projecten voor biomassa in Nederland meestal ook.

Zodra de subsidie is afgelopen stopt het project ook. Projecten die gestart zijn in 2004 hebben over het algemeen een looptijd van 10 jaar. De machines die voor dit proces zijn aangeschaft en voor dit project gebruikt worden moeten worden terugverdiend.

Subsidies zijn echter storend voor de markt. Het is de bedoeling dat bedrijven zoveel mogelijk zonder subsidie in de biomassa stappen. Echter is subsidie voor bedrijven nog veel te belangrijk om zonder te kunnen.

Twijfels over de duurzaamheid van energie uit biomassa

Er is een groep mensen die hun twijfels hebben over de duurzaamheid van het energie verwekken uit biomassa. Dit leidt tot veel stagnatie in de ontwikkeling van deze nieuwe mogelijkheid. Per saldo krijgen fossiele brandstoffen 12x meer subsidie. Kolencentrales krijgen bijvoorbeeld subsidies omdat de overheid ze als betrouwbare bron ziet.

Ondersteuning overheid voor biomassa puur economisch gedreven

Het is treurig dat de ondersteuning van de overheid puur economisch gedreven is. Er wordt meer naar een goede prijs gekeken dan naar de service, kwaliteit en toegevoegde waarde van biomassa.

De overheid zou beter onderzoek moeten doen met wie zij zaken doen en hoe het uiteindelijk rendabel kan zijn voor de doelstellingen m.b.t. het reduceren van de CO₂ uitstoot.

Per aanbesteding kunnen er een aantal punten worden verdiend, certificaten. Kwaliteit, duurzaamheid, functionaliteit, prijs etc. zijn aspecten die elk hun eigen score hebben. Echter weegt het aspect prijs veel zwaarder dan andere aspecten. De meeste punten worden dus gehaald door middel van de prijsstelling.

Bronvermelding

- www.wikipedia.nl
- www.dwu.nl
- www.agentschapnl.nl / Dutch biorefinery cluster
- www.ecn.nl
- Informatie uit een gesprek met Sjoera Dijkers van de PvdA
- Informatie uit een gesprek met Marieke van der Werf van het CDA
- Informatie uit een gesprek met Erik van Dijk van Royal Haskoning
- Informatie uit een gesprek met Hans Langeveld van Biomass Research
- Informatie uit een gesprek met Mickel Moors van Den Ouden Groep
- Uit de brief van de staatsecretaris van infrastructuur en milieu aan de voorzitter van de Tweede Kamer der Staten Generaal
- Uit het informatiepakket: Maak kennis met de SDE+
- Uit het Energierapport van 2010 van het kabinet
- Uit de reactie per mail van een SGP fractielid